

RTU studiju kurss "Valodas struktūra un semantika"

0L000 Liepājas akadēmija

Vispārējā informācija

Kods	LA0059
Nosaukums	Valodas struktūra un semantika
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītspēks	Anita Helviga - Doktors, Asociētais profesors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Galvenie leksikoloģijas jautājumi. Morfoloģijas kategorijas: vārdšķiras, dzimte, skaitlis, locījums, vārddalās, persona, izteiksme, salīdzināmās pakāpes. Pareizrakstība. Vārddarināšana. Vārdformu veidošana. Sintakses galvenās kategorijas: teikums, teikuma locekļi, vārdu savienojumi. Interpunkcija.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: Students – topošais logopēds – apgūst tās teorētiskās zināšanas un profesionālās prasmes latviešu valodas struktūras un semantikas jautājumos, kas nepieciešamas pilnveidojot savu lingvistisko kompetenci, lai spētu diagnosticēt valodas traucējumus un sekmēt valodas attīstību. Studiju kursa uzdevumi: 1. Students zina nepieciešamo zināšanu apjomu leksikoloģijā, morfoloģijā un sintaksē. 2. Veido izpratni par valodas struktūras un semantikas jautājumiem valodas traucējumu diagnostikā un korekcijā. 3. Pilnveido lingvistisko kompetenci logopēda profesionālās darbības veikšanai.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Leksikoloģija. Veidot pārskatu par galvenajām leksikas grupām. Apgūta leksikoloģijā lietotā terminoloģija. Vārddarināšana. Iepazīties ar vārddarināšanas paņēmieniem un līdzekļiem. Var nošķirt vārddarināšanu un formveidi. Vārdšķiras. Vingrināties vārdšķiru noteikšanā. Spēj identificēt vārdšķiras un to galvenās kategorijas. Interpunkcija. Trenēties pieturzīmju vingrinājumos. Nostiprinātas iemaņas precīzas interpunkcijas lietošanā.
Literatūra	Obligātā/Obligatory: 1. Romane, Anita. Latviešu valodas rokasgrāmata : tabulas un shēmas. Rīga : Zvaigzne ABC, 2000. 2. Ceplīte, Brigita; Ceplītis, Laimdota. Latviešu valodas praktiskā gramatika. Rīga : Zvaigzne, 1991. 3. Kalme, Vilma; Smiltnece, Gunta. Latviešu literārās valodas vārddarināšana un morfoloģija: lokāmās vārdšķiras. Liepāja : LiePA, 2001. 4. Kalme, Vilma. Nelokāmās vārdšķiras latviešu literārajā valodā. Liepāja : LiePA, 2001. Papildu/Additional: 1. Laua, Alise. Latviešu leksikoloģija. Rīga : Zvaigzne, 1981. 2. Laua, Alise. Latviešu valodas frazeoloģija. Rīga : Zvaigzne, 1992. 3. Latviešu valodas gramatika. Autoru kolektīvs. Rīga : LU Latviešu valodas institūts, 2013. 4. Nītiņa, Daina. Latviešu valodas morfoloģija: konspektīvs lokāmo vārdšķiru apskats. Rīga : Rīgas Tehniskā universitāte, 2001. 5. Paegle, Dzintra. Latviešu literārās valodas morfoloģija. Rīga : Zinātne, 2003. 6. Latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība: lokāmās vārdšķiras. 1. sēj. Autoru kolektīvs. Rīga : LU Latviešu valodas institūts, 2002. 7. Latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība: nelokāmās vārdšķiras. 2. sēj. Autoru kolektīvs. Rīga : LU Latviešu valodas institūts, 2007. 8. Blinkena, Aina. Latviešu interpunkcija. Rīga : Zvaigzne ABC, 2009. 9. Freimane Inta. Vienkāršs teikums un tā paplašināšana. Rīga : LVU, 1985. 10. Kārklīšs, Jūlijs. Praktiskums mūsdienu latviešu literārās valodas sintaksē. Rīga : [b. i.], 1970. 11. Beitīņa, Maigone. Mūsdienu latviešu literārās valodas sintakse. Liepāja : LiePA, 2009. 12. Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga : LVI un LVA, 2007. Citi informācijas avoti/Other sources of information : 1. Vārds un tā pētīšanas aspekti. LiepU rakstu krājums. 2. Linguistica Lettica. LU Latviešu valodas institūta žurnāls. 3. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. Valsts valodas aģentūras rakstu krājums. Interneta resursi/Internet resources: 1. Latviešu valodas rokasgrāmata. https://valodasrokasgramata.lv/ 2. LU Matemātikas un informātikas institūta Mākslīgā intelekta laboratorija: www.ailab.lv 3. Latvijas Nacionālais terminoloģijas portāls. https://termini.gov.lv/ 4. Valsts valodas aģentūra: www.valoda.lv 5. Valsts valodas komisija: www.vvk.lv 6. Letonika. www.letonika.lv 7. Elektroniska latviešu valodas vārdnīca http://epupa.valoda.lv/

Nepieciešamās priekšzināšanas	Latviešu valodas mācību priekšmets vidējās izglītības līmenī.
-------------------------------	---

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienes studijas		Nepilna laika neklātienes studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
Leksikoloģijas pamatjautājumi. Vārds kā valodas pamatvienība. Aktīvā leksika un pasīvā leksika. Vārda leksiskā nozīme. Daudznozīmīgi vārdi. Stilistiski un emocionāli ekspresīva leksika. Vārdu krājuma semantiskās mikrosistēmas. Sinonīmi, antonīmi, homonīmi. Frazeoloģija. Apvidvārdi.	4	8	2	10
Morfoloģijas un vārddarināšanas pamatjautājumi. Vārda gramatiskā nozīme, vārdforma, pamatforma. Morfoloģijas kategorijas: vārdšķiras, dzimte, skaitlis, locījums, vārddaļas (sakne, piedēklis, priedēklis, galotne), laiks, persona, izteiksme, kārtā, salīdzināmās pakāpes. Vārdšķiru iedalījums pēc pazīmēm (semantiskās, morfoloģiskās, sintaktiskās, vārddarināšanas). Patstāvīgie vārdi un palīgvārdi. Lokāmās un nelokāmās vārdšķiras. Gramatiskā homonīmija. Vārda sastāvs. Vārddarināšanas paņēmieni un līdzekļi. Vārddarināšanas formanti. Afiksācija. Saliktenārināšana. Skaņu pārmaiņas vārddarināšanā. Konversijas jēdziens. Vārdformu veidošana. Sintētiskās un analītiskās vārdformas. Formveides paņēmieni un līdzekļi. Gramatiskās homoformas.	4	6	2	8
Lietvārds\. Sugas vārdi un īpašvārdi. Pirmatnīgi un atvasināti lietvārdi. Salikteni. Dzimte, skaitlis, locījums. Kopdzimtes vārdi. Vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki. Atgriezeniskie lietvārdi. Deklinācijas. Nelokāmie lietvārdi. Ģenitīveni.	4	6	2	8
Īpašības vārds. Kādības un attieksmes īpašības vārdi. Pirmatnīgi, atvasināti un salikti īpašības vārdi. Nenoteiktie un noteiktie īpašības vārdi, to lietošanas nosacījumi. Salīdzināmās pakāpes.	4	6	2	8
Skaitļa vārds un vietniekvārds. Pamata un kārtas skaitļa vārdi. Pirmatnīgi, atvasināti un salikti skaitļa vārdi. Daļskaitļu nosaukumi. Lokāmie un nelokāmie skaitļa vārdi. Lietojums un pareizrakstība. Vietniekvārdu iedalījums pēc nozīmes. Vietniekvārdu locīšana un lietošana.	4	6	2	8
Darbības vārds. Tiešie un atgriezeniskie darbības vārdi. Konjugācijas. Patstāvīgie un palīgdarbības vārdi. Nekārtnie darbības vārdi. Darāmā un ciešamā kārtā. Laika un izteiksmes kategorija. Personas un skaitļa kategorija. Pareizrūnas un pareizrakstības jautājumi. Divdabji, to iedalījums, veidošana, locīšana, lietošana.	4	8	2	8
Apstākļa vārd un palīgvārdi. Apstākļa vārdu iedalījums pēc cilmes un nozīmes. Apstākļa vārdu leksiski semantiskās grupas. Apstākļa vārdu salīdzināmās pakāpes. Prievārdu semantika, lietojums un novietojums. Saikļu iedalījums pēc sastāva. Sakārtojuma un pakārtojuma saikļi. Partikulu semantiski funkcionālais raksturs. Nozīmju niansētājas partikulas un modālās partikulas. Izsaukmes vārdu semantiskās grupas, struktūra un sintaktiskais lietojums.	4	4	2	8

Sintakses pamatjautājumi un interpunkcija. Būtiskākās kategorijas – teikums, teikuma locekļi, vārdu savienojumi un citas sintaktiskas konstrukcijas. Vienkāršs teikums un salikts teikums. Teikuma gramatiskais centrs. Teikuma locekļi. Salikts sakārtots teikums. Salikts pakārtots teikums. Interpunkcija teikumos ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem. Teikumi ar tiešo runu, veidošana, pareizrakstība. Teikumi ar divdabja teicienu un citām savrupināmām konstrukcijām.	4	8	2	10
Kopā:	32	52	16	68

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
* Pārzina galvenos leksikoloģijas, morfoloģijas un sintakses pamatjautājumus. * Pārzina visas vārdšķiras latviešu valodā. * Prot izmantot lingvistiskās zināšanas valodas traucējumu diagnostikā un korekcijā. * Spēj identificēt un labot valodas kļūdas gan mutvārdu, gan rakstveida tekstā. * Pārzina galvenos valodas struktūras un semantikas jautājumus, lai spētu veikt logopēda profesionālos pienākumus.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr. 141, Nr. 512, Nr. 240 un atbilstoši LiePU “Noteikumiem par studiju kursa/moduļa pārbaudījumiem” (apstiprināts LiePU Senāta sēdē 20.05.2013., protokols Nr. 11), vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. * Aktīva līdzdalība praktiskajās nodarbībās. * Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi: 1. kontroldarbs; 2. kontroldarbs (vismaz 4 balles). * Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Aktīva līdzdalība praktiskajās nodarbībās	20
1. kontroldarbs	20
2. kontroldarbs	20
Eksāmens	40
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	16.0	16.0	0.0		*	